

Magdalena Deptuła

21st International Seminar on Urban Form Porto, Portugalia, 3–6 lipca 2014 r.

Studia z Geografii Politycznej i Historycznej 3, 369-372

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nadal mają) ludzie należący do różnych narodów, mówiący różnymi językami, wyznający niejedną religię. Na tym polegał europejski fenomen Rzeczypospolitej nie tylko Obojga Narodów! Organizatorzy konferencji wracają do tamtej tradycji, do dumy naszego państwa wobec całej Europy, a także ją podtrzymują – o czym świadczą tematy wystąpień uczestników spotkań na zamku słupskim o ich zadomowieniu się w przeszłości lub trwaniu w żywej pamięci od Dźwiny po Nysę Łużycką.

Na cyklicznych spotkaniach poddawane jest refleksji pojęcie domu (wspólne w języku ludów indoeuropejskich), ale także proces zadomowienia, czyli bytowania. Na całej szerokości naszej Ojczyzny – od śląskiego Bytomia do kaszubskiego Bytowa, od „bydła rajskiego” w jednej z najstarszych pieśni po bardzo ziemskie Bydlino położone niedaleko Słupska. Bytowanie, bydlenie, zadomowienie, domowina w życiu i języku polskim istniały zawsze. Były również obecne w polskiej poezji i w całym piśmiennictwie od pierwszych łacińskich tekstów z X w. i *Bulli gnieźnieńskiej* począwszy. To właśnie tam, w średniowiecznych tekstach literackich czytamy o synonimicznym w stosunku do domu gnieździe naszego państwa i narodu – Gnieźnie. Na kolejnych spotkaniach te historyczne, geograficzno-socjologiczne, kulturowe i literackie zagnieżdzenia, zakorzenienia, zadomowienia poddawane są wyartykułowanej refleksji. Ponadto uczestnicy tych spotkań, goście z całej Polski mogą za każdym razem poznać nasz region, ideą konferencji jest bowiem także promocja naszej Pomorskiej Ojczyzny – dotychczas nasi goście zaznajomili się ze Słupskiem, odbyli rekonesans przez Królewskie Miasto Darłowo, okolice nadbałtyckie i Koszalin, a wcześniej poznali „Krainę w kratę” eksponowaną w postaci Słowińskich Kluk i Zagrody Albrechta w Swołowie (odziały Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku).

Dom! Dla mieszkańców dawnej i współczesnej Rzeczypospolitej miał i ma szczególne – wręcz charyzmatyczne – znaczenie. I dobrze się stało, że rozmowy o domach Rzeczypospolitej toczą się w gościnnych murach Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku! Słupsk położony na Ziemiach Odzyskanych, gdzie żyją, pracują i kształtują swoje domy ludzie (a w tej chwili często już ich potomkowie) zamieszkujący przed drugą wojną światową najdalej krańce naszej Ojczyzny, wydaje się być miejscem do takich rozmów jak najbardziej właściwym. Tu ożywa tradycja, która ściera się z rzeczywistością. Tu spotyka się przeszłość z codziennością. Dlatego też, żeby rozmowy o domach Rzeczypospolitej mogły się zakończyć, musi pojawić się w ich toku również refleksja o tych wszystkich, którzy swe domy utracili i musieli na nowo je odnaleźć, na nowo zapaść korzenie... Refleksja ta będzie przedmiotem ostatniej, VII Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej w cyklu Rzeczpospolita domów pod hasłem: „Dom utracony – dom odzyskany”, która jest zaplanowana na rok 2018; po-

przedzi tę refleksję dyskusja o „Domach wiedzy i domach sztuki” w kwietniu 2016 r.

Dzięki tej konferencji tworzą się nowe fakty kulturowe, które zadawają Słupsk w Rzeczypospolitej – tej dawnej i tej, w której dziś żyjemy. Ponieważ dzieje się to dzięki ludziom, którzy podjęli tę ideę, *pro memoria* trzeba wymienić w tym miejscu osoby, które całym swym zaangażowaniem i naprzeciw trudnościom jej służą. Podziękowania należą się przede wszystkim Mieczysławowi Jaroszewiczowi, byłemu dyrektorowi Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, i obecnej dyrektorce tej instytucji kulturotwórczej, która nowoczesnie, zgodnie ze współczesnymi tendencjami obowiązującymi w Europie realizuje swoje zadania, Marzennie Mazur, oraz podległym im pracownikom, a zwłaszcza Dorocie Ciecholewskiej i Katarzynie Maciejewskiej; osoby te były i są niezmiernie życzliwe idei konferencji i zaangażowane w jej realizację.

Krystyna Krawiec-Złotkowska
Akademia Pomorska w Słupsku

21st International Seminar on Urban Form

Porto, Portugalia, 3–6 lipca 2014 r.

International Seminar on Urban Form (ISUF) jest międzynarodową, interdyscyplinarną grupą badawczą założoną w 1994 r., zrzeszającą naukowców i praktyków zorientowanych na szeroko rozumianą problematykę struktur miejskich. Celem nadrzędnym ISUF jest rozwój i promocja morfologii miast jako nauki o budowie wewnętrznej i zewnętrznej organizmu miejskiego oraz o pochodzeniu jego części składowych, jak również wspieranie badań w tej dziedzinie.

ISUF zrzesza badaczy z różnych dyscyplin naukowych, w tym architektury, geografii, historii, socjologii i urbanistyki. Stanowi międzynarodowe forum komunikacji między członkami ugrupowania, jest wydawcą czasopisma „Urban Morphology” oraz organizatorem corocznych konferencji poświęconych problematyce miast, które, począwszy od 1996 r., odbyły się w Szwajcarii (Lozanna), Wielkiej Brytanii (Birmingham, Glasgow, Londyn), Francji (Wersal), we Włoszech (Florenca, Cernobbio, Trani, Artimino), Holandii (Groningen, Delft), USA (Cincinnati), Szwecji (Sztokholm), Brazylii (Ouro Preto), Chinach (Guangzhou), Niemczech (Hamburg), Kanadzie (Montreal) i w Australii (Brisbane). Ostatnia konferencja zorganizowana przez ISUF miała miejsce w 2014 r. w Portugalii (Porto) pod nazwą „Wspólna przyszłość w morfologii miast” (Our common future in urban morphology). Honory gospodarza czynił Faculdade de Engenharia da Universidade do Porto.

Uczestnicy konferencji reprezentowali ośrodki naukowe ze wszystkich kontynentów i ponad pięćdziesięciu krajów, głównie zaś z:

- Azji (Bangladesz, Chiny, Gruzja, Iran, Japonia, Katar, Korea Południowa, Tajwan, Turcja, Pakistan, Palestyna, Singapur, Wietnam, Zjednoczone Emiraty Arabskie);
- Europy (Belgia, Chorwacja, Cypr, Czechy, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Litwa, Monako, Niemcy, Polska, Portugalia, Rosja, Serbia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy);
- Północnej i Południowej Ameryki (Argentyna, Brazylia, Chile, Kanada, Meksyk, Nikaragua, USA);
- Afryki (Algieria, Angola, Botswana, Egipt, Ghana, Nigeria);
- Australii i Nowej Zelandii.

Wśród nich dominowali geografowie, morfologzy miast, planiści, urbaniści, architekci, ale nie zabrakło również przedstawicieli historii, socjologii i etnologii. Polskę reprezentowali przedstawiciele trzech ośrodków: Politechniki Krakowskiej (dr hab. inż. arch. Anna Kantarek prof. nadzw.), Politechniki Łódzkiej (dr inż. arch. Małgorzata Hanzl) i Uniwersytetu Łódzkiego (dr Magdalena Deptuła).

Temat przewodni konferencji podkreślał rolę i wagę tradycji morfologicznych w badaniach struktur miejskich, ale jednocześnie akcentował potrzebę identyfikacji fundamentalnych zagadnień nakreślających kierunki przyszłych analiz morfologicznych oraz próby stworzenia podwalin pod bardziej zintegrowane podejście badawcze, mające jednocześnie realne przełożenie na praktykę zarządzania przestrzenią miejską. Punkt wyjścia dla powyższych rozważań stanowiły cztery sesje plenarne i dziesięć paralelnych zorientowanych wokół następujących bloków tematycznych: 1) teoria morfologii miast, 2) metodologia i narzędzia badawcze morfologii miast, 3) ewolucja miejskich struktur przestrzennych, 4) agenci zmian, 5) klasycy morfologii miast, 6) nauczanie struktur miejskich, 7) studia porównawcze układów przestrzennych miast, 8) interdyscyplinarność morfologii miast, 9) podejścia zintegrowane oraz 10) związki pomiędzy teorią a praktyką.

Obrady rozpoczęły wystąpienia gospodarzy: Vitora Oliveira i Paulo Pinho, którzy omówili strukturę morfologiczną Porto oraz dokonali analizy obszaru metropolitarnego i dynamiki procesów zachodzących w jego przestrzeni. Ważnym akcentem tej sesji była prezentacja książki *Shapers of Urban Form. Explorations in Morphological Agency* wydanej z okazji jubileuszu pracy zawodowej Jeremiego W.R. Whitehanda, której dokonali Peter Larkham, Michael Conzen i Vitor Oliveira, przybliżając sylwetkę naukową badacza. W książce tej, poświęconej różnorodnym płaszczyznom działalności człowieka – indywidualnej, zbiorowej, prywatnej oraz instytucjonalnej – kształtującym strukturę przestrzenną miast w ciągu ostatnich kilku wieków, pośród wielu uznanych w skali mię-

dzynarodowej autorów odnajdziemy także opracowanie przedstawicieli łódzkiej szkoły morfologicznej, Marka Kotera i Mariusza Kuleszy, traktujące o przeobrażeniach morfologicznych osiedli przemysłowych na przykładzie Łodzi i Żyrardowa (Conzen, Larkham 2014).

Druga sesja plenarna, o charakterze wprowadzającym w problematykę konferencji, ukazała różne podejścia w analizach przestrzennych struktur miejskich zaprezentowane w referatach, które kolejno wygłosili: Jeremy W.R. Whitehand (University of Birmingham), Jürgen Lafrenz (University of Hamburg), Giancarlo Cataldi oraz Bill Hillier (University College London). Podejmowane w nich problemy, poświęcone m.in. kształtowaniu krajobrazu miejskiego, obliczom krajobrazu kulturowego, miejskim formom przestrzennym i związkom pomiędzy strukturą, funkcją oraz teorią i praktyką, zostały znacznie rozwinięte w dalszej części konferencji, w ramach kolejnych sesji paralelnych. Z uwagi na liczny udział prelegentów z Brazylii i Portugalii, dużo miejsca poświęcono w nich portugalsko-brazylijskiej typomorfologii, wybranym planom miast i ich przeobrażeniom oraz wspólnym ideom w zakresie analiz struktur miejskich. Badacze m.in. z Turcji i Chin, podnosząc problemy wpływu czynników politycznych i kulturowych na współczesne oblicze miast, prezentowali liczne przykłady zastosowania nowatorskich narzędzi umożliwiających wizualizację ewolucji form miejskich (np. *urban layering*). Popularnością cieszyły się zwłaszcza zagadnienia podkreślające związki pomiędzy układami przestrzennymi miast a szerokim wachlarzem zjawisk społecznych, gospodarczych i środowiskowych (np. *space syntax*). Jednocześnie niezmiernie aktualne, tradycyjne aspekty przemian morfologicznych wybranych ośrodków miejskich, bloków urbanistycznych oraz działek, analiz miejskich struktur morfogenetycznych, typologii oraz teorii morfologicznych przenikały wszystkie sesje.

Obrady zakończyła ostatnia sesja plenarna, podczas której m.in. Karl Kropf (Built Form Resource and Oxford Brookes University), Michael Barke (University of Northumbria) i Ivor Samuels (University of Birmingham) analizowali możliwości przełożenia badań morfologicznych miast na praktykę planowania i zarządzania przestrzenią miejską. Reasumując przebieg konferencji, oprócz wysokiego poziomu merytorycznego obrad, należy podkreślić organizacyjny aspekt konferencji, znakomity dobór miejsca oraz walory poznawcze i krajo-brazowe wycieczek pokonferencyjnych do Lizbony i Guimarães.

Conzen M.P., Larkham P.J., 2014, *Shapers of Urban Form. Explorations in Morphological Agency*, Routledge, London.

Magdalena Deptuła
Wydział Nauk Geograficznych UŁ
Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych